

Лещетують цілий день

*(А бенкетують цілу ніч ...
... і потім всі помучені) Стор. 1*

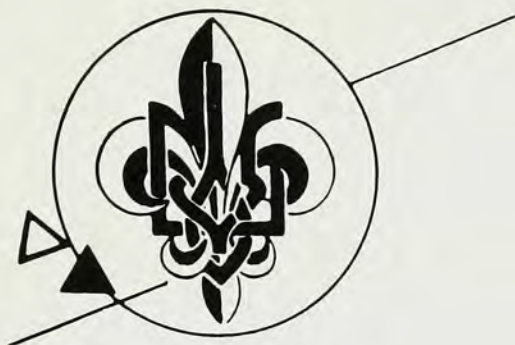
КОМПАСОЛОГІЧНІСТЬ

Чому я завжди розгублений, і як тому запобігти. Стор. 13

Щераз поїдемо на КВТ'93

Гурма людей не можуть його забути. Стор. 8

«Юнак» — журнал пластового юнацтва.
 Виходить 6 разів на рік.
 Видає Головна Пластова Булава.
 Оформлення обкладинки пл. скоб Колі Савицького.

ЗМІСТ

ПЛАСТОВИЙ ГЛОБУС

стор.

„На лещатах, мов на крилах” Пл. уч. Марійка Бергенсток.....	1
„Незабудьки” поїхали на Гор Пл. уч. Дарця Сидорак.....	2
Листопадовий марш Пл. прих. Ярослав Петрів.....	2
Табір „На ясні зорі, тихі води...” Пл. роз. Моніка Сарий.....	4
„На ясні зорі, тихі води...” Пл. прих. Ярослав Петрів.....	6
VI-ий КВТ 1993 Пл. роз. Діяна Юрчук, Павло Сохоцький, Іван Стокотельний, Таля Качарай, Раїса Чемеринська, Маруся Чемеринська.....	8

ВУЗЛИ, ЕТ СЕТЕРА

Йди на захід, молодий чоловіче! Ст. пл. Юрко Мончак.....	13
---	----

ДО „ЮНАКА” ПИШУТЬ

Лист з міста Риги, Латвія.....	18
--------------------------------	----

ПОПЕЛЮШКИНІ ТАЄМНИЦІ

А де ж та культура? Мирослава Мончак.....	19
--	----

ВІД МОЛЕКУЛ ДО ГАЛАКТИК

„Дизайнер” яблука?.....	20
-------------------------	----

ХІХИ-СМІХИ

Анекдоти, гри.....	21
--------------------	----

РІЗНЕ

Розв’язка хрестиківки.....	18
Гороскоп.....	20

„Юнак” виготовлений при допомозі двомовної комп’ютерної системи фірми Key-Co. Enterprises, 1765 Windflower Way, Orleans, Ontario, Canada, K1C 5Y4.

* Усі редакційні матеріали слід слати на адресу головного редактора.

* Редакція застерігає право виправляти мову, як теж скорочувати й виправляти одержані матеріали згідно із пластовою термінологією, пластовими виховними напрямними та вимогами юнацького віку читачів.

Редагує колегія:

Головний редактор:

Члени редакційної колегії:

ст. пл. Юрко Мончак

пл. сен. Іванка Ганкевич

пл. сен. Петро Содоль

пл. сен. Тоня Горохович

пл. сен. Ольга Кузьмович

На обкладинці: Учасники лещетарського табору „На лещатах, мов на крилах”, який відбувся від 25-31 грудня 1993 на горі Гор в стейті Нью Йорк, США.

ЮНАК

1994

Ч.П. 1 (326)

РІК XXXII

Інтернаціональне стандартно-серійне число

0044-1384

Річна передплата для не-членів

Пласту — \$25.00 амер. дол.;

ціна одного примірника — \$4.50 амер. дол.

YUNAK — Ukrainian Bi-monthly Magazine, Published by PLAST PUBLISHING INC.

АДРЕСА АДМІНІСТРАЦІЇ: 2199 Bloor Street West, Toronto, Ontario, Canada M6S 1N2, Tel. (416) 769-7855

АДМІНІСТРАЦІЯ НА ЗСА: 144 Second Ave., New York, N.Y. 10003

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ: Yury Monczak, 7895 Des Ecores, Montreal, Quebec, Canada H2E 2W7

З ДРУКАРНІ Мирона Баб'юка, 1525 Emerson St., Rochester, N.Y. 14606 U.S.A.

На лещетах мов на крилах

або: хтось з Америки поїхав на лещета

Дорогий Друже Редакторе!

Посилаю мій допис про таборування на пластовому лещетарському таборі, що відбувся в грудні 1993 року.

Долучую знімку учасників табору, яку прошу помістити разом з дописом. Я люблю читати „Юнака”, а зокрема цікавлять мене дописи про пластування.

Здоровлю щиро пластовим привітом СКОБ!

*пл.уч. Марійка Бергенсток
40-ий курінь УПЮ-ок ім.
Княгині Ольги*

В днях від 25-го до 31-го грудня 1993-го року я була учасницею пластового лещетарського табору, що відбувся на горі Гор в Глен Фалс (стейт Нью-Йорк) в Америці. Це був мій перший зимовий лещетарський табір. Готуючись до нього я журилася, чи мої лещета будуть добрі, та чи зможу я успішно таборувати. З Бафало зі мною поїхав ще один юнак з 27-го куреня ім. Гетьмана Пилипа Орлика.

Приїхавши на місце я зустріла багато моїх товаришок і товаришів з літніх пластових таборів. Кожного ранку автобус завозив нас на місце лещетарських з'їздів. Я перший раз в моєму житті їздила по горах на сніговій

Учасники лещетарського табору на горі „Гор” в США, 1993 р.

дощі. Пополудні ми верталися до нашого табору, де чекали на нас інші зайняття. Ми плавали в басейні, грали в більярд, робили руханку, співали, проводили ігри і гутірки, а вечорами -- вечірки. Із занять мені найбільше подобалася їзда на лещатах. Дуже гарно виглядали високі гори, покриті

білим снігом. Наше таборове життя було дуже приємне, і я завжди буду його гарно згадувати. Чекаю на літо, коли таборуватиму в пластовому таборі, а як прийде зима, то хочу знову поїхати на пластовий лещетарський табір.

„Незабудьки” поїхали на Гор

Під час зимових вакацій членки гуртка „Незабудьки” з II-го куреня в Нью-Йорку вже третій раз брали участь у лещетарському таборі. Табір називався „Ідемо на Гор” і відбувся на горі Гор (*Gore Mountain*). Це перший раз, що молодший табір відбувся на горі Гор, а не на горі Міт (*Meat Mountain*) -- на горі Гор багато цікавіші з'їзди.

Кожного ранку були групові лекції лещетарства, а по обіді ми їздили з ким хотіли. Спочатку сніг був пухкий і чудово їздилося. Під кінець зі снігу зробився лід і було тяжче їхати.

Вечорами ми разом забавлялися, мали

цікаві гутірки про безпеку на лещатах, відбували змагання з красномовства. А ще ми навіть купалися в нагрітому басейні! Останнього дня відбулася вечірка і нас відвідав Святий Миколай.

Було тяжко прощатися з друзями бо я знала, що побачу їх аж літом на таборі. Хоч всі були помучені, але знайшли силу спакуватися в автобус. Чекаємо на другий табір, щоб знову відвідати гору Гор і побачитися з лещетарським товариством.

пл.уч. Дарця Сидорак

Листопадовий марш

13-го курія ім. Петра Конашевича Сагайдачного в Едмонтоні, Канада.

23-го жовтня 1993 р. наш курінь відбув Листопадовий марш на пресовий фонд „Юнака”. Ми йшли 13 км. і зібрали

У парку Rundle. Новацтво долучується до юнацтва на Листопадову ватру.

\$533 (редакція журналу дуже а дуже вам за це вдячна! - ред.) Цього року марш був успішний ще й тому, що погода була гарна і було тепло. У марші брали участь члени хлоп'ячого і дівочого юнацьких куренів нашої станиці в Едмонтоні.

Ватру збудував пл.сен. Ярема Шулякевич. Юнацтво прийшло скорше, а новацтво долучилося пізніше до нас на ватру. Професор Іван Павло Гімка розповів нам про Листопадовий зрив 1918-го року. В такий спосіб ми почали тиждень Пласту в Едмонтоні.

Учасники Листопадового маршу на пресфону „Юнака“. З ліва до права: пл.прр. Петро Рудяк, Адріян Бубель, Лада Шулякевич, Маркіяна Ілюк, ст.пл. Віра Пастушенко - виховниця, пл.пр. Ярослав Петрів, пл.роз. Іларіон Шулякевич - курінний, пл.сен. Славка Шулякевич - зв'язкова.

В неділю 24-го жовтня, пластуни спільно пішли на Службу Божу до церкви св. Юрія. Відтак була офіційна станична збірка, на якій з новацтва перейшов новий гурток до нашого куреня. По збірці був обід і станична програма. До нас говорив пл.сен. Михайло Саварин.

Др. Іван Гімка, професор Університету Альберти, розповідає пластунам про Листопадовий зрив 1918-го року.

Тиждень Пласту закінчився 31-го жовтня спільним Богослуженням в церкві св. Михаїла.

пл.прих. Ярослав Петрів
хронікар гуртка „Синя сойка”
13-ий курінь УПЮ-ів, Едмонтон.

(Фотографії: Листопадовий марш 1993 р. Пластова станиця в Едмонтоні, Канада. Знімки робив пл.сен. Іван Гарах - виховник.)

УВАГА! УВАГА! УВАГА!

Хочемо звернути вашу увагу на ілюстрацію, яка появилася в *Юнаку* #5 минулого року (1993), стор. 16 (модерний юнак-„панк-рокер”). Ця знімка виграла перше місце у канадських змаганнях „*National Magazine Awards*”. Фотограф -- українець Мир Лада з Торонта. Знімка появилася в журналі *Today's Parent*.

Табір „На ясні зорі, тихі води...”

Привіт від гуртка „Підсніжки”
станція Вінніпег в Канаді

Гурток „Підсніжки” (з ліва): Арета Гаврачинська, Наталя Пона, Тереса Вавриков, Моніка Сарий, Наташа Галайда і подруга Аріядна Хоптяна. Знімку робить Катя Зубач.

Табір „На ясні зорі, тихі води...” відбувся в Камп Аловей у Вайтшел, у канадській провінції Манітоба. На таборі були юнаки і юначки з Вінніпегу та ще з канадської провінції Альберти. На таборі всі скоро познайомилися.

Це верблюд? Це людина? Це Пл.роз. Віра Базюк на дводенній мандрівці.

Маркіян Сарий, що не вмів відкрити

консерву електричним відкривачем! Так, той Маркіян Сарий - мій брат. Але, я теж була дуже здивована коли побачила, що він вміє приготувати! Гратуюю!

На тому таборі ми здавали багато цікавих вмілостей, і це мені сподобалося. „Перша

Катя Зубач „воскресає” Тересу Вавриков.

допомога” була особливо цікава. Я навчилася, як рятувати людину штучним диханням і стимуляцією серця (CPR) і як перев'язувати рани. Інші цікаві вмілості були: природознавство, стріляння з лука, плавання, канойкарство, мандрівництво і картографія. Ми багато навчилися підготовляючись до тих вмілостей.

Зовсім щось іншого були дводенні прогульки. Наша мандрівка була дуже... мокра. Гарно падав на нас дощ, каміння було слизьке, а на кінець, чоботи зовсім перемокли. Але помимо того, прогулька всім дуже сподобалося!

„Засни царівно на сто літ ...” Пл.роз. Катя Зубач медитує після мандрівки.

Дводенна прогулька на канойках була досить тяжка, бо віяв сильний вітер, і на воді були великі хвилі -- тяжко було веслувати. Щойно після восьмигодинного веслування, ми нарешті доплили на призначене місце.

Катя Зубач і Арета Гаврачинська.

Табір нам сподобався, і ми дякуємо нашим друзям і подругам, що придумали такий фантастичний табір!

пл.розв. Моніка Сарий
(Підсніжка)

* „Такос”: мексиканська страва. Суха кукурудзяна паляниця зложена в два, яку надівається меленим м'ясом, гострим сосом, цибулею, помідорами, сиром, та іншими приправами.

„Катю, не журися, будуть інші рази!”

З ліва до права: Моніка Сарий, Наташа Галайда, Катя Зубач, Ада Пона, Олеся Чучман, Лада Шулякевич, Наталя Пристаєцька.

Учасники і розвідувачі на дводенній мандрівці.

І ще один раз ...

„На ясні зорі, тихі води...”

Таборова знімка.

Командант табору: ст.пл. Орест Денека.

Літом 1993-го року, я поїхав на перший юнацький табір. Він відбувся в „Камп Аловей” (*Camp Alloway*) провінції Манітоба, Канада. Туди прибули юнаки і юначки Вінніпегу, Едмонтону, Калгарі і Саскатуну. Всіх учасників табору було 40 осіб. Виховників було 8.

Місце табору знаходилося яких три години їзди автотом від Вінніпегу в мальовничій місцевості біля озера „Біг вайт шел лейк” (*Big White Shell Lake*). Коли ми туди прибули, нас розділили по шатрах, хто де мав спати. Дівочий табір був сто метрів віддалений від нашого. Заки ми розтаборилися і познайомилися з довкіллям, нам дали

перекуску. Тому, що ми були трохи помучені, перекуска нам дуже смакувала. З

Молодше юнацтво-прихильники
приготовляються до прогульки канойками.
(Знімка пл.сен. Іван Гарах – виховник)

Старше юнацтво на прогульці канойками.
(Знімку робив ст.пл. Маріян Кандя з Вінніпегу)

непереладованими шлунками, зате з повними вражіннями, ми кінчали розтаборюватись. Потім, ми пішли на маленьку прогульку, щоб ознайомитися з місцевістю, а тоді порозходилися до шатер на спання. Всюди стало тихо лише чути було легкі кроки стійкових, та по короткому часі і вони затихли. Твердий сон полонив усіх таборовиків.

Другого дня о 7:30, гострий звук свистка побудив нас всіх і ми скоро пішли вмиватися. На ранішній молитві прочитано наказ і порядок дня, і ми подалися до їдальні на багатий сніданок. Опісля були різні зайняття. Виховники нас вчили веслувати канойками. Після інтенсивного веслування, обід нам дуже смакував. На „сіесту” не було багато часу, бо ми знову подалися на інше зайняття, а саме з „першої допомоги” та „штучне дихання”. Серед жартів та сміху, ми демонстрували один на одному набуті знання про першу поміч.

Після вечері відбулася ватра, на якій не бракувало гумористичних скечів, жартів, та співу різних пластових пісень. Після ватри, в піднесенім настрої, усі розійшлися по своїх

шатрах.

Наступні дні нашого таборування були не менше цікавими. Ми навчалися усякого цікавого у плаванні, вмілості „Одне перо”, і з природознавства. Одним словом, навчилися, як давати собі раду самому в лісі.

Шостого дня нашого таборування ми в повнім мандрівнім виряді вирушили на дводенну прогульку. Дійшовши до призначеного місця, ми розклали наші шатра, повечеряли і пішли відпочивати. На другий день ми мали „полевий сніданок” і вирушили в дорогу до нашого табору.

На восьмий день табору булава запланувала прогульку канойками по озері. Це була нелегка прогулька, бо треба було веслувати проти вітру і хвиль. Але ми ті труднощі подолали і щасливо вернулися до табору. В останній день таборування була велика ватра, при якій ми розказували наші таборові пригоди.

Учасники і розвідувачі на прогульці канойками:
виїзд з острова.
(Знімку робив зв'язковий пл.сен. Іван Гарах з Едмонтону)

Ранком, коли ми встали, треба було вже пакуватися додому. Усі пращалися, дехто може зі смутком в очах, та роз'їхалися по своїх станицях. Наш гурток ще два дні не був вдома. Ми ночували у вінніпезьких та саскатунських пластунів-таборовиків, за що ми, едмонтонські пластуни, їм та їхнім

батькам дуже вдячні. Це був мій перший пластовий табір, який я ніколи не забуду.

пл.прих. Ярослав Петрів
гурток „Синя сойка”

13-ий курінь ім. Петра
Конашевича Сагайдачного в
Едмонтоні, Канада.

При ватрі. Задній ряд, від ліва:
Тереса Вавриков, Славко Пилипович,
Матей Банера, ст.пл. Маріян Кандя
(виховник), Катруся Зубач і Максим
Хоптяний. Перший ряд, з ліва: Мирон
Валис, Добрян Трач, Арета
Гаврачинська і Наташа Галайда.

(Знімка Іван Гарах)

Чи це помилка?

Чи це „gerun”, як на телевізії??

Ні, це лише ще один допис про ...

* * * *

VI-ий КВТ 1993

* * *

На VI-му Крайовому вишкільному таборі, що відбувся в місцевості Гантер в стейті Нью-Йорк в Америці, ст.пл. Галя Кузишин перекладає вмілість „Журналістики”. Вона переклала до „Юнака” кілька зразків-завдань, що їх написали ті, які на таборі здавали ту вмілість.

В суботу 3-го липня 1993-го року, сорок троє юнаків і юначок з’їхалися з різних станиць до Гантеру на IV-ий Крайовий вишкільний табір (КВТ). На призначеній місці родичі з дітьми розпрощалися і діти з наплечниками перейшли славному гантерському річку. Я вирушила на терен „Лісової школи”.

Стежка була без кінця! Я думала, що завалюся під тяжким наплечником. Зайшовши на місце „табору”, ми побачили

поле з травою по коліна і ліс з невиразними стежками. Я не могла собі уявити, як цей табір буде виглядати.

Нас зустрів бунчужний табору, ст.пл. Марко Якубович, і поділив нас на групи. Кожний гурток, а нас було шість гуртків, дістав якийсь обов’язок. За чотири години, те що мало вигляд високої трави і густого лісу перетворилося в табір - машт поставлено, лятрини збудовано, велике біле

Юначки з гуртка „Алібаби” (з ліва): пл.розз. Лєся Лозова, Ліда Пашковська і Таля Качарай.

шатро розставлено, кухню збудовано і виряд виставлено. Вже під вечір, ми поставили особисті шатра і розтаборувалися.

Ввечері була ватра, при якій з нами мав розмову командант, ст.пл. Євген Дувалко. Аж на другий день ми ввійшли в рутину. Ми довідалися, що кожного дня хтось буде гуртковим і має відповідати за гурток (це є велика відповідальність!)

Першого тижня були гутірки, які приготувляли нас до дальших завдань. На цьому таборі, булава хотіла навчити нас працювати гуртом. Майже всі зайняття -- гутірки, дискусії і проєкти -- ми робили спільно.

Наше перше гурткове завдання було запланувати ватру і перевести її з табором. Наш гурток підготував ватру на тему „Івана Купала” і нам зачислили за це дві точки: одну за ватру, а другу за народні звичаї. Щоб підготувати таку ватру, треба багато знати про традиції і звичаї цього свята. Дора Гапій і я перечитали багато підручників, книжок і статей на тему „Купала”. Під час ватри ми кидали вінки на річку, скакали через вогонь і співали купальські пісні.

Після вислухання довгих інструктажів про картографію і мандрівництво, наш гурток

запланував одноденну мандрівку на гантерську гору. Траса не була тяжка, а краєвиди -- чудові!

Ми також їздили два рази на зайняття горилаження. Це є дуже приємний спорт! Треба мати сильне довіря до людини, яка з тобою лізе по скалі! Нас вчили три професійні інструктори, а булава дбала про те, щоб ми не покалічилися. Мені особисто цей спорт дуже подобався, бо я переборола в собі різні страхи.

Крім прогульок ми багато чого робили і в таборі. Кожного дня інший гурток приготував ватру або ділився знанням про народні звичаї. Один гурток підготував Андріївський вечір і ворожив цілому таборові. Другий гурток показав звичаї українського весілля. Також була забава, де ми чудово бавилися і трохи „подуріли”. Був теж дуже гарний вечір обжирків.

Гурток „Незупинні кулькописи” зі своїм другом ст.пл. Адріаном Гевриком (перший зправа, клячить) над річкою.

Табір КВТ різниться від інших таборів тим, що юнацтво має дуже багато обов'язків і виконує те, що на інших таборах робить булава. Наприклад, ми усі страви приготувляли самі, відповідали за свій гурток, дбали про чистоту в таборі, і самі ставили таборові шатра. Ми мали доволі вільного часу, щоб докінчувати проєкти,

здавати вмілості, чи розважатися. За тих два тижні, я здала вмілість „Першої допомоги ч.1 і ч.2”, „Писанчарства” і „Журналістики”. Відважніші юнаки здавали вмілість „Три пера” і мусіли перебути три дні і дві ночі самі в лісі (мене таке не бавить!)

Наш гурток, „Різноманітні слимачки”, був досить сильний. Ми виграли перше місце в грі знання про Пласт і третє місце в конкурсі з впоряду. Приємне було почуття, коли ми над чимось тяжко попрацювали і без допомоги булави гарно „пописалися”. На гурткових ватрах ми часто говорили про проблеми в гуртку або плянували завдання, які треба було виконати. На спільних ватрах ми з іншими гуртками співали і забавлялися. На одній ватрій була дебата на тему Пласту в сучасній Україні.

Два рази ми їздили цілим табором до церкви на Богослуження, а один раз священник до нас загостив. Першої неділі по Службі Божій ми залишилися на відкриття мистецької виставки і мали завдання проаналізувати один образ. Мені найбільше подобалася картина „Сушені соняшники” Божемського. На другу неділю ми залишилися, щоб пізнати архітектуру гантерської церкви, яка збудована в гуцульському стилі. Ми мали теж її нарисувати.

Одна з вимог Третьої проби, це зробити спільне добре діло. Наш гурток зголосився зробити інвентар табору. Інші гуртки чистили табір або помагали в церкві.

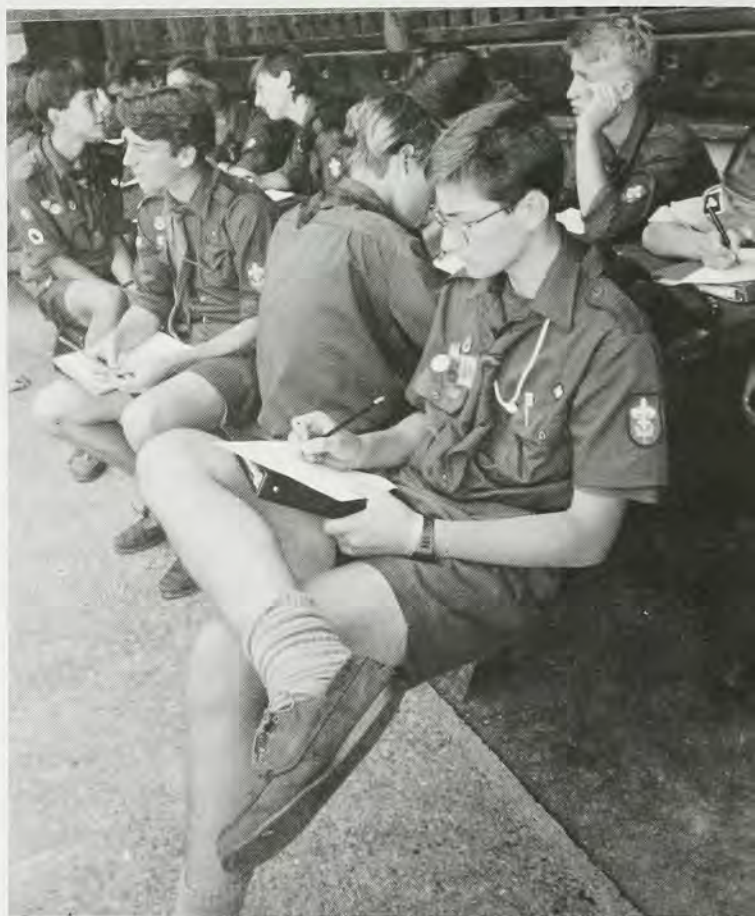
Можу сказати, що цьогорічний КВТ був один з кращих таборів, на яких я була. Я дуже багато навчилася про себе, про Пласт, Україну, природу, самозарадність та про практичне пластування. Це все напевно допоможе мені в дальшому пластуванні і в житті.

18-го липня 1993-го року табір офіційно закінчився. Після п'яти годин ліквідації табору терен „Лісової школи” виглядав так само, як ми його застали, лише стежки ще

були свіжо стоптані. На поляні ми також залишили сліди 43-ох завзятих юнаків і юначок, які все зробили в своїй силі, щоб успішно закінчити третю пробу. Зайшовши останній раз до річки, яка була одною з меж табору, я знала, що як перейду ту річку, то вже не буду учасницею табору КВТ, а радше носитиму лише спомин тих двох тижнів, під час яких ми вживали тихенький лісок і зарослу поляну на табір і дім для пластунів з різних сторін Америки і Канади.

Пл.розв. Діяна Юрчук

* * * * *

Практичні вправи під час гутірки про гуцульське мистецтво – юнацтво рисує власні шкідливі церкви св. Івана Христителю у Гантері, збудованої в гуцульському стилі.

Теорія ідеї КВТ є знаменита. Дуже часто в житті, або в школі, в праці, навіть в спорті, треба знати, як працювати в гурті. На цім таборі була нагода провадити гуртками та помагати іншим в гуртку виконувати наші завдання. Одна особа може багато сама зробити, але як гурток використовує всіх своїх індивідуалів-членів, то все виходить скорше і краще. Але, ланцюг є тільки такий за сильний як найслабша його частина -- всі мусять разом співпрацювати в імені гуртка. Коли гурток не допрацює до свого потенціалу, то не тільки гурток пропадає, але також охота і співпраця індивідуала. Треба на це уважати, бо без окремих осіб добрий гурток не існує.

Пл.роз. Павло Сохоцький

* * * * *

Народився я в Києві двадцятого травня 1978 року. Через п'ять місяців я прилетів до Америки з мамою і братом. Рік після мого народження, моя мама вступила до пластового куреня „Верховинки”.

Я записався до новацтва коли мав шість років. Належав до роя „Зайчиків” кілька років і в цьому часі був на багатьох таборах. В новацтві я був на чотирьох таборах.

Коли мені сповнилось одинадцять років, то я став юнаком. Мій гурток вибрав назву „Пуми”. В юнацтві я був на кожному святі весни і на всіх Орликіядах. Минулого року, під час Ювілейної пластової зустрічі, я поїхав на морський табір. Там я здобув вмілість „Канойкарства”. Тепер я маю другу пробу і з задоволенням хочу здати третю пробу.

пл.розв. Іван Стокотельний

* * * * *

Юнаки пл.розз. Адріян Депутат і пл.розв. Євген Лой вправляють впоряд з палицями.

Я приїхала на Крайовий вишкільний табір не знаючи, чого сподіватися. Я чула чутки, що КВТ буде дуже тяжкий табір.

Навіть якщо табір є трудний я думаю, що він є вартісний. Ми слухаємо цікаві гутірки на різні теми, як наприклад: самозарадність, українські звичаї, журналістика, перша допомога. Також, на цьому таборі ми можемо здати цікаві вмілості, на які не все

є нагода чи можливість в станиці, наприклад: „Писанчарство”, „Одно”, „Два” і „Три пера”.

Ми теж є в гуртку, де можемо вправляти свій провідницький хист. Це нам допоможе в майбутньому.

пл.розв. Таля Качарай

* * *

*Приїхали ми непевні на КВТ,
А за кілька годин вже були приятелями.
Пару людей знали, а більшість -- ні,
А тепер говорять і сміються всі.*

*Співаєм, гуляєм, та вчимося,
По горах та полях таборової землі,
В зимній, чистій річці купаємося,
А вночі лягаєм спати у шатрі.*

Пл.розв. Раїса Чемеринська

* * *

Під час „спочинь” (з ліва): пл.розз. Іван Стокотельний, Діана Юрчук, Дора Галій та Дорота Білниця

Я приїхала на КВТ 3-го липня 1993-го року, бо я хотіла підготуватися і почати Третю пластову пробу. Але я пізнала, що можна ще й багато пережити на таборі. Я теж багато навчилася і пізнала нових приятелів. Належу до шостого гуртка „Приятелі місячного проміння”.

Пластуни

Мухи літають, пташки співають,
Люди сплять, ріка шумить,
Сонце горить і нас палить,
На мандрівки ходимо, лазимо по горах!

Пл.розв. Маруся Чемеринська

**Чи ви вже зголосилися на
цьогорічні спеціалізаційні
табори**

„ЗОЛОТА БУЛАВА”

чи

„ЛІСОВА ШКОЛА”

?????????

Якщо ні, то на що ви чекаєте?
На Святого Миколая?
На минулорічний сніг?

Інформації про ці табори мають
ваші зв'язкові чи станичні.

Ану!!! Раз-два, чимскоріше
голосіться на ці табори, щоб з вас
люди не сміялися!!!

Йди на захід, молодий чоловіче!

Кругом панувала горяча тиша. Соняшне проміння, переціджене густим листям дерев, купало парне повітря у зеленому світлі. Вітру зовсім не було, листя стирчало на гілляках, неначе нашпановані пальці, навіть не ворушилося на міліметр. Де-не-де обзивалося „бзинчання” якоїсь комахи, яка не знаходила спокою у сязкім-такім холодку під покривалом дерев. Здавалося, що усі звірі, навіть непосидючі вивірки, поховалися у своїх норах, лиш понаставляли свої носи й

нюхають спеку.

Серед такої розлізлої тиші Місько Малина нервово розглянув терен. Запер в собі дух, стояв рівно як патик, лише голову схилив над дещо випрямленою долонею, на якій тримав компас. У лівій руці була пом'ята і мокра карта. Завмер як вкопаний.

- Ану, хроба, зупинися, зупинися! -- шепотав під носом Місько.

Краплі поту густо стікали з-під військового кашкета вниз і скапували на землю.

- Г-м-м-м-н-н-н-г-г! -- закусуючи губи, видусив якийсь дивний звук. -- Та вже стань ти, до дідька! -- полетіли грубіянські слова.

Раптом Місько тріпнув рукою, кинув компас об землю, затупав ногами і енергійно пройшовся колом з три рази. Злість поривала його.

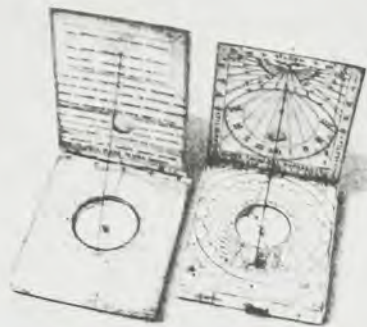
-- Хол..., купив таке дрантя, і воно дулю варте!

Міська обливали останні поти. Зелена військова куртка парила його як ядерний реактор, а темнозелені вовняні штани липли до ніг і так кусали-кусали, як дикі оси.

-- Чи я у В'єтнамі, чи десь в Сомалії, щоб так вбиратися на „Лисячий біг”?! -- злісно промимрив Місько. -- Та треба було мені вбрати шорти і якусь сорочинку, а то дійсно вбрався, як на військові маневри.

Місько сперся об дерево, підняв голову вгору, дивився на сонце, яке зазірало крізь листя.

-- Ну, і де я тепер є? Та напевно усі повернуться до табору скорше від мене, а я приплльонтаюся сам аж десь після вечері. Ой-ой, буде цирк. Напевно будуть з мене

Одні з перших компасів, зроблені зі слоневої кості, з 1576 і 1624 років.

Ілюстрація 1

Місько зняв з себе військову куртку, підніс кинутий компас. Округлий апарат виглядав дуже „професійно”: чорна металева коробка, якась „мушка” з дротиком і сочкою, замість стрілки -- скомплікований магнетний диск із різними-прерізними цифрами і ще ціла купа інших додатків, про значення яких Місько не мав навіть зеленого поняття. Положив компас на долоню, зосередився, став спокійно дивлячися на магнетичний диск. А він -- мах-мах, мах-мах, то в одну сторону, то в другу, немов серце годинника. Мах-мах, мах-мах. Без перестанку.

-- Та то до душі, така біда. А ще той гость в тім *army surplus* казав, що усі терористи в Анголі та Афганістані вживають тільки такі компаси. То й не диво, що ті терористи ніц не можуть зробити, напевно, з такими компасами бігають розгублені по лісах.

А диск у компасі далі коливався собі то в одну, то в другу сторону. Мах-мах, мах-мах.

Компаси у лябінті:

Могло б нам здаватися, що на світі лише кілька родів компасів. Бо ж скільки варіантів може бути такого простого „інструменту”?

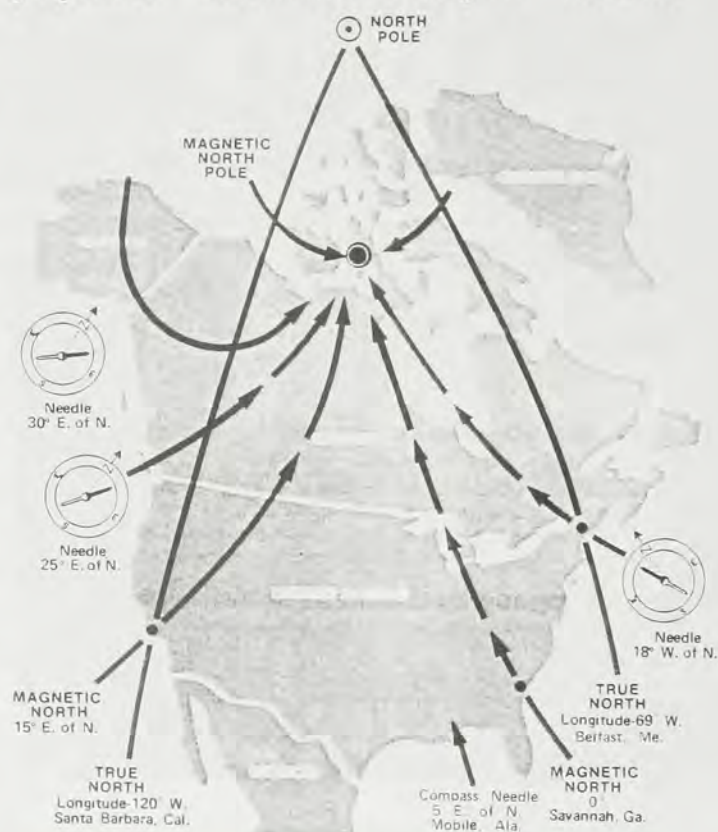
Проте в крамницях аж кишить від різних-прерізних видів компасів. Одна лиш компанія „Сільва” (*Silva*) виробляє їх аж 27, включно із компасом для сліпих людей!

Кожний рід компаса пристосований для особливої цілі, наприклад для картографії,

змагань із орієнтації, землемірства (*surveying*) чи мандрівки за картою. Ціна компасів може коливатися від \$5.00 до понад \$200.00!!! Є теж компаси, які можна задурно знайти в пачинках з *Cracker Jacks*. Отже, щоб не видати половини місячної платні свого тата на компас, розгляньмо деякі концепти „компасознавства”.

А хто цю біду вигадав?

Понад дві і півтисячі років тому якийсь розумний китайчик відкрив дивний

Компас вказує на магнетичну північ, яка рідко коли буває точно в тім самім напрямі, що й правдива (географічна) північ.

Ілюстрація 2

феномен: коли положити один рід руди (руда: *ore*) на колоду у воді, вона за якийсь час обернеться так, що буде показувати на середину віддалі між сходом і заходом сонця, значить -- на південь. Очевидно, другий кінець колоди вказуватиме на північ.

Частини звичайного компаса (Silva Explorer III Type 3) з деякими „додатками” (див. текст)

Ілюстрація 3

Проте перші компаси були уживані китайськими моряками щойно 800 років тому. Арабські купці користувалися компасами вже від 1220-го року, а скандинавські варяги (*Vikings*) їх уживали від 1250-го року (ілюстр. 1). Отже, не журися, вже понад 800 років люди ломлять собі голову над цією „заразою”, і ти не перший, що не знаєш як її уживати.

Чого вона показує на північ?

В одному із минулих чисел *Юнака* я написав коротко чому компас завжди показує на північ (див. *Юнак* за січень 1990, стор. 17). Коротко для тих, хто є залієвий заглянути до цього числа, скажу кілька слів про цей феномен.

Компас показує на північ не тому, що десь в північній Канаді ескімоси закопали цілу купу заліза, а тому, що шкаралупа (*crust*) землі обертається в одну сторону (з заходу на схід; думаю, що ви це вже завважили!), а внутрішнє ядро (*core*), зроблене з

розтопленого каміння, обертається в протилежну сторону (зі сходу на захід). Цей протилежний оборот витворює магнетичний полюс кругом кулі земської, якого відчуває намагнетизована стрілка у компасі і укладається паралельно до цього електромагнетичного поля (ілюстр. 2).

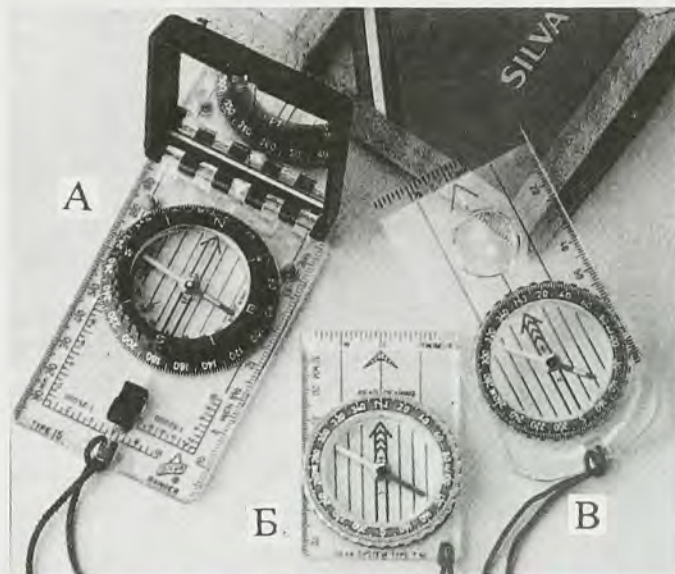
Дорогий компас (\$200!!) фірми Brunton стабілізує стрілку через індукцію.

Ілюстрація 4

Що мені справді потрібно?

Найважливіший елемент компаса -- магнетна стрілка (ілюстр. 3). Чи вона червона, чи біла, чи чорна -- не важливо. Важливим є те, щоб вона обов'язково була в прозорім округлім забудованні (*housing*)

наповненим рідиною. Чому? Тому що без рідини вказівка буде вам коліватися на боки безупину. Плин у забудованні устатковує вказівку. У добрих компасах вказівка повинна зупинитися в напрямі півночі до чотирьох секунд. Добраякісний плин не повинен замерзати до -40°C .

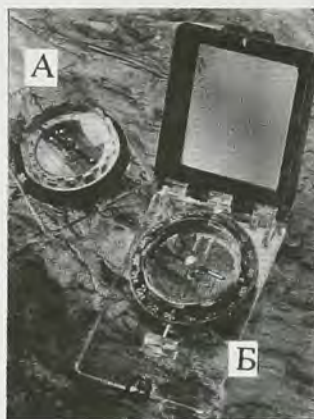

Три компаси Silva: (а) Ranger Type 15CL; (б) Polaris Type 7; (в) Explorer III Type 3.

Ілюстрація 5

Інший спосіб стабілізації вказівки -- через електричну „індукцію” (ілюстр. 4). Тут забудовання вказівки зроблене із міді (мідь: *copper*); коли магнетна стрілка обертається в такому забудованні, вона виробляє малий електричний струм і полюс, який швидко її зупиняє та устатковує. Компаси із таким механізмом відносно рідкісні.

Друга необхідна характеристика доброго компаса -- прозора пластикова плітка, на якій прикріплене забудовання магнетної вказівки. Забудовання має обертатися на плітці не надто легко, щоб не „збиватися” при кожному порусі компаса. Дно забудовання повинно бути прозоре із паралельними лініями які вказують на північ. Кругом поверхні забудовання знаходяться числа -- від 0 до 360: це ступені, які ділять коло на 360 кутів, або напрямів

Компаси фірми Suunto: (а) RA-53; (б) MC-1.

Ілюстрація 6

кутна прозора плітка. Все решта -- це додатки, без яких можна жити, чи принаймні не загубитися серед природи.

Але що це за додатки, Друже?

(а) Величина прямокутної плітки. Справді нема великої різниці, чи плітка велика, чи мала. З великою пліткою легше відзначувати лінії та відмірювати віддалі на топографічній карті, проте компас тоді є більший і менш зручний.

(б) Побільшаюче скло. Рідко коли уживається, хіба, якщо позначення на карті дуже маленькі. Воно більше потрібне як виряд самозарадності, щоб могли розпалити вогник без сірника.

(в) Накривка на забудовання. Для охорони перед зударамі об каміння. Сучасні пластикові компаси настільки витривалі, що майже ніколи не б'ються, навіть при сильних з ударах чи під грубими чобітьми юнаків.

(г) Накривка з дзеркалом. Потрібна лише

(азимутів). Переважно на поверхні рисою відзначені що-два числа: 2, 4, 6, 8, і т.д. Отже треба пам'ятати, що азимут 27 лежатиме між рисою 26 і рисою 28.

Оце і є три найголовніші характеристики доброго компаса: прозоре забудовання, плин у забудованні і прямо-

Компас Suunto Leader.

Ілюстрація 7

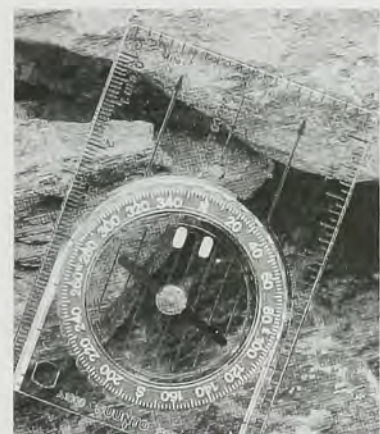
Компас Brunton Elite.

Ілюстрація 8

для мірників (*surveyors*) або для докладного відмірювання азимутів дуже віддалених предметів (шпилі гір, дороги, будинки). Дзеркало допомагає дуже точно відміряти азимут, якщо рисувати карту околиці, проте для мандрювання це зайве.

(г) „Мушка”, або приціл з дротиком. Цей механізм оперує разом із дзеркалом, щоби точно відмірювати азимути дуже віддалених об'єктів. Потрібний лише для точного рисування карт. Уживають переважно лише мірники, геологи, лісничі.

(д) Гумові „лапки” на плитці. Це, мож-

Компас Suunto A1000.

Ілюстрація 9

ливо, одинокий додаток, який є відносно практичним. Гумові гудзички прикріплені до споду компасової плитки не дозволяють компасові „їздити” по карті. Рекомендую такий додаток усім серйозним мандрівникам.

(е) Фосфоризовані значки. Дозволяють оперувати компасом у темноті без ліхтарки. Фосфоризовані значки знаходяться на магнетній стрілці, на забудованні (по „північній” стороні) та на напрямній вказівці на плитці. Рідко коли ми мандруємо з компасом вночі, отже це зайвий додаток.

(є) Маштаб на плитці. Маштаб (*scale*), позначений на плитці, потрібний лише тоді,

коли він відповідає маштабові топографічної карти, яку уживаємо. В цей спосіб не треба постійно відмірювати віддаль в сантиметрах (інчах) і порівнювати цю віддаль до маштабу карти, щоби отримати віддаль в метрах чи кілометрах. Більш потрібною є лінійка в метричній системі, яку мають майже усі добрі компаси.

То що мені купувати?

В Америці і Канаді є кілька фірм, які виробляють дуже добрі компаси. Найбільш знана фірма, це шведська компанія „Сільва” (*Silva*). Менше знані, проте не менш якісні компаси виробляють фірми *Brunton*, *Suunto* та *Recta*. Моделі, які рекомендуємо, подані в таблиці. Найпрактичніший модель це *Silva Explorer III Type 3* (\$18.00 CAN) або *Silva Polaris Type 7* (\$11.25 CAN), чи їм подібні.

Фірма	Модель	Ціна (\$кан/ам)
Silva	Polaris Type 7	\$11.25/8.00
Silva	Explorer III Type 3	\$18.50/14.00
Silva	Ranger Type 15CL	\$54.00/41.00
Suunto	A1000	\$12.00/9.00
Suunto	RA-53	\$14.95/10.00
Suunto	Leader	\$24.00/19.00
Suunto	MC-1	\$59.95/45.00
Brunton	Elite	\$60.00/45.00

Для усіх зайнять з картографії чи мандрівництва на пластових таборах, такі компаси найкращі. Я вже понад 20 років уживаю компас *Silva Polaris Type 7*. Помимо усяких „припадків”, компас далі -- як новий. Трішки більший модель -- *Silva Explorer III Type 3* -- кращий, бо має більшу плитку, і ним легше проводити довші лінії на топографічній карті. Гумові „лапки” теж пригодилися б, особливо тоді, коли треба „бавитися” картою на нерівній площині.

(Для більше інформації про картографію рекомендуємо „біблію” орієнтації: *Bjorn Kjellstrom, Be expert with Map and Compass, Charles Scribner's Sons, New York* (\$14.95).)

Ст.пл. Юрко Мончак "V"

До „Юнака” пишуть...

Лист з міста Риги, Латвія:

Дня 25-го травня 1993-го року

Добридень, дорогі друзі!

Сердечно дякую вам за ч.1/1993 р. журналу „Юнак”. Дуже цікаво дізнатися про життя пластунів у світі. Особливо сподобався нам журнал тим, що у ньому багато світлин. Дуже цікаво написано про все! Читаєш журнал і не можна від нього відірватися.

Хоч я і старша пластунка, але багато дізналася корисного з журналу для себе. Разом зі мною є ще одна юначка і один юнак. Вони також із захопленням перечитали журнал. Дуже добре, що досить серйозні речі (як от таборовий виряд) подається навесело.

Ще раз дуже дякуємо за те, що ви нас пам’ятаєте і надіслали нам такий цікавий журнал. Сподіваємося на співпрацю. Може колись і ми вам розповімо щось цікавого з нашого життя.

З пластовим привітом СКОБ!

ст.пл. Людмила Бублик
пл.прих. Світлана Наливайко
пл.прих. Станіслав Шешин

Розв’язка хрестиківки із числа 5 (1993):

По вертикалі:

1. Амазонки. 2. Чорт. 4. Анти. 6. Іларіон. 7. Збруч. 8. Казка. 12. Флоара.
14. Еней. 17. Кутя. 18. Мак. 19. Січ.

По горизонталі:

3. Мамай. 5. Віче. 9. Бриндзя. 10. Труба. 11. Мавка. 13. Рутенія.
15. Келія. 16. Мряка. 19. Сурма. 20. Яничари.

ПОПЕЛЮШКИНІ ТАЄМНИЦІ

А де ж та культура?

Прочитайте кілька цих тверджень щодо культурної поведінки. Подумайте, чи ви згодні з цими твердженнями і поставте у порожньому стовпчику „ТАК” або „НІ”. А потім порівняйте свої відповіді з тими, що дають пересічні американці/канадійці, українці (з України), алжирці (*Algerians*) і гаїтянці (*Haitians*).

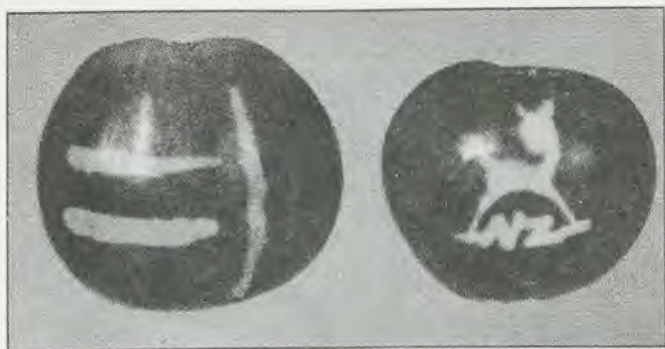
	Канада/США	Україна	Алжирія	Гаїті
1. Люди, як правило, цілують друзів у щоку, коли зустрічаються.	ТАК	ТАК	ТАК	ТАК
2. Люди переважно потискують один одному руки, коли знайомляться.	ТАК	ТАК	ТАК	ТАК
3. Це нормально, коли хтось вишмаркує ніс прилюдно (<i>in public</i>).	ТАК	НІ	ТАК	НІ
4. Жувати гуму в розмові з кимось -- це нормально.	НІ	НІ	НІ	НІ
5. Прийнято запитувати людей, скільки вони заробляють.	НІ	НІ	НІ	НІ
6. Прийнято запитувати людину, якої вона релігії.	НІ	ТАК	ТАК	ТАК
7. Вважається нормальним торгуватися (<i>bargain</i>) у крамниці.	НІ	НІ	ТАК	ТАК
8. Прийнято представлятися новим сусідам і давати їм невеличкий дарунок.	НІ	НІ	НІ	ТАК
9. На роботі люди звичайно називають один одного по імені (<i>first name</i>).	ТАК	НІ	ТАК	ТАК
10. У школі прийнято називати вчителя по імені (<i>first name</i>).	НІ	НІ	НІ	НІ
11. Учні завжди встають, коли вчителька заходить до класу.	НІ	ТАК	НІ	ТАК
12. Люди завжди приходять вчасно, коли вони запрошені до когось у дім.	ТАК	ТАК	НІ	НІ
13. Вважається нормальним прийти у дім друзів без попереднього дзвінка.	НІ	ТАК	НІ	ТАК
14. Якщо хтось хоче закурити між незнайомими людьми, він запитує дозволу.	ТАК	ТАК	НІ	НІ
15. Якщо ви запрошені у гості, ви повинні дати господарям невеличкий подарунок.	ТАК	ТАК	НІ	ТАК
16. Вважається прийнятним брати з собою когось до друзів чи родини, коли ви запрошені на гостину.	НІ	НІ	НІ	ТАК
17. Якщо вам дуже смакує якась страва і ви хочете попросити ще, вважається вихованим зробити це у домі ваших друзів.	ТАК	ТАК	НІ	ТАК
18. Якщо друзі їдять разом у ресторані, кожен платить за себе окремо.	ТАК	НІ	НІ	НІ
19. Батьки вирішують, з ким одружуються їхні діти.	НІ	НІ	ТАК	НІ
20. Підлітки (<i>teen-agers</i>) часто ходять на „рантки” (<i>dates</i>).	ТАК	НІ	НІ	НІ
21. Чоловік завжди дає жінці подарунок, коли вони під час побачення (<i>date</i>).	НІ	НІ	НІ	НІ*
22. Молоді люди часто живуть з батьками після шлюбу.	НІ	ТАК	ТАК	ТАК

„Дезайнер” яблука ?

Уявіть собі: входите до крамниці, щоби купити харчі, і перед вами стоять банани у формі олівця, квадратів помаранчі, сині грушки, або помідори, на яких зпід шкірки видніє назва фірми *Dole*!!! Чи це фікція? Чи це фантазія?? Чи це сон???

Науковці з Нової Зеландії (*New Zealand*) віднайшли, що червоний колір яблучної шкірки походить від одного роду пігменту (*anthocyanin*), який є активізований ультрафіолетним (УФ -- *ultra-violet*) промінням сонця. Ці науковці зібрали деякі зелені яблука, які не почервоніли бо були заслонені від сонця листя яблуні. Після малої дози проміння УФ яблука почервоніли. В додаток, цей процес був заблокований кремом проти сонця (*sunscreen*, див. ілюстр.)

Науковці піддали думку, що фірми зможуть вневдовзі вирощувати яблука в тіні (щоби були зелені), малювати чи наліплювати на них різні взори чи просто назву своєї фірми, і тоді освітлювати їх промінням УФ. Яблучка почервоніють лише там, де їх не охоронила наліпка. Деякі фірми почали серйозно студіювати можливість продукції таких „дезайнер” яблук.

* ГОРОСКОП *

СКОРПІОН: Зорі наворозили вам багато щастя, лише обережно, коли проходите під вікнами з вазонками -- може бути катастрофа. В любові: вона (або він) вас покине, але це не трагедія, бо вона (він) за два місяці попаде до криміналу. В грошах: не купуйте лотерію, бо так чи сяк програєте.

БИК: Ваше щастя полягатиме на тім, що ніщо не будете робити, а досягнете багато. Проте усі подумують, що ви справді туман. Отже, вибирайте: щось робіть, і вас шануватимуть, або грайте в глупу тупість. Хлопці: залюбитесь дуже скоро на забаві із кельнеркою, яка розіллє на вас Кока-колу. Дівчата: ваш „високий” кавалер носить у черевиках „клинки”, щоб виглядати високим, бо насправді він „пирцлик”.

БЛИЗНЯТА: Не вірте, коли вам скажуть, що Пласт заснував Джінгіс Хан -- це лише спроба вас сповільнити у поступі до Третьої проби. Не беріть на табір вашого „міська” -- його викрадуть єноти думаючи, що це їх синочок. Хлопці: покиньте мріяти про Зв'язкову -- вона мріє про вашого станичного! Дівчата: він вас тому не поцілував перед сходинами, бо забув рано почистити зуби.

БАРАН: Нераз і оптимісти помиляються: світло на кінці тунеля може бути лише льокомотива, яка жене на вас. Тікайте взад! Ваша любов схоче з вами одружитися!!! Чи ви на це готові?!

ХРЕСТИКІВКА

Я	М	О	А	К	Р	І	Ч	Е	В	Я	Й	С	Я	Д	А	Н
Е	Л	Б	Ц	М	А	Я	Ь	Є	А	Ю	Р	М	С	С	Ї	П
І	О	Ю	З	А	Д	З	І	М	К	Д	Ї	З	Б	В	А	Ф
А	Н	Д	Р	І	Ї	В	С	Ь	К	И	Й	В	Е	Ч	І	Р
Ю	Г	Т	У	К	Я	І	Ц	И	Д	А	Р	Т	А	Н	А	Р
Д	Ь	К	Л	О	Ф	Я	Н	Н	І	Ж	О	Р	О	В	І	Ї
В	Х	Є	Ю	Л	Ь	Г	С	П	К	Ж	В	Е	Г	А	Н	Н
К	Р	Й	Б	Е	А	И	К	И	Л	Б	У	Б	Ь	Л	Й	Ь
Ж	І	Ж	О	Т	Г	А	Ь	Т	О	Ф	Д	К	Ц	Г	Д	М
С	Е	О	В	А	К	Ї	Є	У	Б	А	Ж	Ф	В	Р	Я	Щ
Т	Ї	В	Р	В	О	Р	О	Ж	К	А	Щ	Т	Ш	В	Е	М

У цій хрестиківці заховалося вісім слів пов'язаних із двома „чарівними” святами в українському фольклорі, вечором Івана Купала і св. Андрея.

1. Любов. 2. Колета. 3. Вечірка. 4. Традиція. 5. Андріївський вечір.
6. Ворожка. 7. Ворожіння. 8. Бублики.

Подала пл.прих. **Соня Горчаківська.**

- Татку, наш учитель у школі образив тебе.
- Ну, що ж він такого сказав?
- Сказав, що я є правдиве поросля.

ПРЕСФОНД ЮНАКА

\$250.00

Даток на Пресовий фонд
Юнака від Української
Національної Кредитової
Спілки в Монреалі.

\$100.00

Даток на пластові видання від
Української Народньої Каси в
Монреалі.

Разом: **\$350.00 (кан).**

Ціна \$4.50

ЗДОРОВИЙ і СМАЧНИЙ ХЛІБ

та всякі інші печива
випікає

УКРАЇНСЬКА ПЕКАРНЯ

власниками якої є

Ірина і Роман Вжесневські

**THE FUTURE
BAKERY**

735 Queens St. West, Toronto, Ontario
Tel.: EM 8-4235

FOR COURTEOUS FRIENDLY SERVICE

2271 Bloor Street West
TORONTO, ONTARIO, M6S 1P1

ПЛАСТОВА КРАМНИЦЯ

БУДЕ ВІДКРИТА В

ЛИСТОПАДІ:

В СЕРЕДУ 3, 10, 17 і 24

ВІД 7:00 ДО 8:00

ВЕЧОРАМИ

І В СУБОТУ 6, 13, 20 і 27

ВІД 2:30 ДО 4:30

ПОПОЛУДНЕ

Plast Supplies-2199 Bloor St. W.

Toronto, Ontario M6S-1N2

Тел: (416) 769-0327 Fax: (416) 763-0185

**НАЙБІЛЬША
УКРАЇНСЬКА КРЕДИТОВА СПІЛКА
В КАНАДІ**

пропонує Вам єдину
українську
«MASTERCARD»

з кожним вживанням
допоможете
українські громаді

UKRAINIAN CREDIT UNION LIMITED

295 COLLEGE STREET, TORONTO	922-1402
2397 BLOOR STREET W., TORONTO	762-6961
3635 CAWTHRA ROAD, MISSISSAUGA	272-0468
225 THE EAST MALL, ETOBICOKE	233-1254
247 ADELAIDE STREET S., LONDON	649-1671
38 JACKSON AVENUE, OSHAWA	571-4777
1093 OTTAWA STREET, WINDSOR	256-2955

**Українська Кредитова Спілка
передає щирий привіт усім
ПЛАСТУНАМ**